

Jonas Jonasson

De boer, de vrouw en de brandewijn

Vertaald uit het Zweeds door Corry van Bree

A.W. Bruna Uitgevers

Een stinkende buurvrouw

1852

Algot had geen enkele reden om te denken dat hij alles en nog een beetje meer zou kwijtraken terwijl hij tussen de varkens in de stal van zijn vader stond en mest aan het scheppen was.

Hij was al eenentwintig, maar was er nog niet klaar voor om het levenswerk van zijn vader over te nemen. Nu nog niet, maar misschien over een jaar of twee?

Hij kon ook niet weten, of in elk geval vermoeden, dat er in die twee jaar meer om hem heen zou gebeuren dan normaal gesproken in een heel mensenleven in een Zweedse parochie in de negentiende eeuw. Wat hij wel wist – want dat had zijn ziekelijke moeder hem geleerd – was dat er na regen altijd zonneschijn kwam.

Het begon allemaal met het verlangen van de gravin van landgoed Kronogården om meer ruimte voor haar Arabische volbloeden te hebben. Ze had heel veel bewondering voor deze unieke dieren en leed onder het feit dat hun weide niet groot genoeg was. Varkens, schapen en boeren vonden het geen probleem om weinig ruimte te hebben, maar haar arabieren? Dat was ver beneden hun waardigheid. Bovendien wilde ze mettertijd meer van die fantastische dieren hebben. Niet alleen omdat ze haar innerlijke rust gaven, maar ook omdat... Goed, dat hoefde de graaf niet te weten.

Nu was het zo dat varkensboer Olsson, de vader van Algot, ruim een hectare grond bezat die aan Kronogården grensde. De gravin wilde hem en zijn gezin daar weg hebben en had haar plan al klaar. De varkensstal van de boer zou een stal voor de volbloeden worden, haar man kon de slachterij laten verbouwen tot een smederij en het woonhuis was beslist geschikt voor voederopslag als ze een paar muren liet weghalen. De grond grensde bovendien aan de weide van de arabieren, dus die zou in één klap drie keer zo groot worden.

Nu moest alleen de boer nog overtuigd worden. Eigendomsrecht was iets waar iedereen, van hoog tot laag, zich aan moest houden. Helaas.

De gravin wist dat de graaf haar dom vond. Ze had gedurende de jaren nooit geprobeerd hem op andere gedachten te brengen. Dat zou er alleen maar toe leiden dat hij haar meer verantwoordelijkheid zou geven in plaats van haar – zoals nu – min of meer haar eigen gang te laten gaan. Antoinette had bovendien geleerd hoe ze ervoor moest zorgen dat ze kreeg wat ze hebben wilde.

Deze keer besloot ze echter om de onderhandelingen met de varkensboer zelf te voeren. De graaf was op dit moment niet evenwichtig. Het moest iets zijn met het bos, de zagerij, de pachters, de arbeiders of alles tegelijk. Gustav deelde zijn zorgen gelukkig nooit met haar, maar na zevenentwintig jaar onder hetzelfde dak wist ze hoe ze de rimpels op zijn voorhoofd moest interpreteren.

Het was geen lange wandeling van het kasteel naar de varkens. Antoinette trok iets eenvoudigs aan voordat ze naar de boer toe ging zodat hij zich niet hoefde te schamen.

Ze vond al vrij snel wat ze zocht en zelfs meer dan dat. Zowel de boer als zijn zoon kwam haar tegemoet op de weg tussen de stal en het woonhuis.

‘Bonjour, monsieur Olsson!’

De gravin was tevreden dat ze zijn naam had opgezocht en onthouden. Ook eenvoudige mensen verdienden respect. Ze negeerde zijn zoon echter.

Sven en Algot hadden de varkens net gevoerd en waren nu onderweg naar het derde gezinslid om iets te gaan eten. Esther had zich een tijdlang niet goed gevoeld, maar ze was een vechter. Ze had beloofd dat ze vandaag bloedworst met vossenbesenjam zouden eten.

Maar wat nu? Maakte de gravin een wandeling op zijn grond? Dat mocht ze natuurlijk doen als ze dat wilde, maar ze riep ook nog eens zijn naam en liep naar hem toe.

‘Wat heeft dit volgens jou te betekenen?’ mompelde de varkensboer tegen zijn zoon.

Boeren in het algemeen, en varkensboeren in het bijzonder, waren na de armen, pachters en landarbeiders toch wel het laatste volk met wie een echte gravin zou willen praten.

‘Een hoop ellende,’ zei Algot. ‘Als ik zo vrij mag zijn om er naar te raden.’

Het ging vanaf het begin al mis. De boer sprak geen Frans en hoewel de gravin al bijna dertig jaar in Zweden woonde, had ze de taal nooit geleerd, wat vandaag trouwens wel handig zou zijn geweest.

Toch begon ze in haar eigen taal uit te leggen wat ze wilde, terwijl ze met haar handen aanwees dat het om de gebouwen en al het land ging. Uiteindelijk maakte ze met haar vingers duidelijk dat het om veel geld ging.

Sven vroeg zijn zoon of hij begreep wat de gravin zei. ‘Jij hebt tenslotte talenkennis.’

Algot had namelijk een opleiding gevolgd die geen andere vermoedelijke erfgenaam van een boer in het Zweden van de jaren 1850 kreeg, maar Frans was een moeilijke taal. Hij keek naar de adellijke vrouw en articuleerde zo duidelijk mogelijk: ‘Kunt... u...

proberen... het... in... het... Zweeds... uit... te... leggen... gravin?’

Dat kon de gravin niet. Integendeel, niets aan haar gezichtsuitdrukking wees erop dat ze er een idee van had wat Algot daarnet had gezegd. Hij vermoedde alleen irritatie bij haar omdat hij zich met het gesprek tussen de boer en haar bemoeide.

‘Dit gaat goed zo,’ zei Sven.

Algot waagde zich aan een gok: ‘Ik vraag me af of ze alles wat we bezitten wil kopen.’

‘Echt waar? Vindt ze haar kasteel te klein?’

Antoinette Bielkegren zei nog iets in de taal die vader en zoon Olsson niet beheersten en herhaalde het gebaar met haar vingers, waarmee ze geld wilde aangeven.

‘Denk je dat ze geld van ons wil lenen?’ opperde Sven.

Dat dacht Algot niet. Hij begon steeds meer te geloven dat zijn vermoeden klopte.

De varkensboer kreeg er genoeg van om tegenover elkaar te blijven staan zonder dat het zin had. Hij had belangrijker dingen te doen, zoals eten, bijvoorbeeld. Bovendien was hij duizelig. Wat was dat voor stank? Als die zich naar de varkens verspreidde, konden ze ziek worden.

Algot zei dat het van de gravin afkomstig was, dat het parfum heette en dat geen enkele vrouw wilde horen dat ze stonk. Zelfs niet in een taal die ze niet verstond.

Oei! De varkensboer had het niet verkeerd bedoeld. ‘Er is vast niets mis met uw geur,’ verontschuldigde hij zich tegenover gravin Bielkegren. ‘Mijn varkens en ik zijn alleen iets anders gewend. U bent natuurlijk altijd welkom op ons land, maar ik zou het op prijs stellen als u in het belang van de varkens zo ver mogelijk bij de stal vandaan blijft. En nu moet u me excuseren, want de bloedworst wacht thuis. Ik wens u nog een fijne dag. Adieu.’

Daarna liep hij weg.

De zoon glimlachte verontschuldigend naar de gravin en volgde hem.

Antoinette Bielkegren bleef achter. Ze twijfelde er ernstig aan of haar verzoek was overgekomen. Misschien had de jon-

geman het begrepen? Wat de vader op het eind had gezegd, was niet te ontcijferen. Behalve het laatste woord, want dat klonk precies als adieu.

*

Sven en Algot gingen aan de keukentafel zitten, waarna Esther zich zwaar op een stoel liet zakken. Het was een moeizaam uur in de keuken geweest. Toch was het een goed gevoel om iets nuttigs te doen in plaats van alleen maar in bed te liggen en pijn te hebben.

De varkensboer en zijn zoon vroegen niet hoe het met haar ging, want ze wisten dat ze die vraag niet wilde horen. In plaats daarvan vertelde Sven tussen de happen door over de verrassende ontmoeting met de gravin. 'Vlak bij de voordeur, maar een paar minuten geleden.'

'Wat vreemd,' zei Esther. 'Wat kan ze op haar hart gehad hebben?'

'Volgens Algot wil ze ons huis, de slachterij, de stal en alle grond kopen en wil ze ons hier weg hebben met wat rijksdaalders op zak.'

'Als ik het goed begrepen heb,' temperde Algot het verhaal enigszins. 'Misschien wilde ze alleen een varken kopen.'

Sven schudde zijn hoofd. 'Dat heeft ze al, in de vorm van de graaf.'

Algot lachte en was het met hem eens.

Esther gaf het niet op. Ze wilde duidelijkheid en keek haar zoon aan. 'Er is nogal een verschil tussen alles wat we bezitten of maar een van onze varkens willen kopen. Jij hebt toch talen geleerd, Algot?'

'Maar geen Frans, ma. *I can speak a little English.*'

'Er zijn meerdere talen,' legde Sven uit. 'Maar die stomme gravin spreekt alleen Frans.'

'Wil ze varkensboerin worden?'

Dat dacht Sven niet, maar ze importeerde wel paarden die

nergens voor deugden, behalve om naar te kijken.

‘Arabische volbloeden. Allemachtig! De varkensboerderij ligt precies op de juiste plek voor iemand die die rotpaarden meer ruimte wil geven.’

‘Niet vloeken als Gods gezegende maaltijd op tafel staat!’ zei Esther. ‘Dat weet je best.’

‘Denk je erover na om de boerderij te verkopen, pa?’ vroeg Algot.

Hij zou de boerderij tenslotte overnemen en wilde graag weten of hem ooit een varkensboerderij of alleen een zak met zilver te wachten stond.

‘Nooit van mijn leven!’ zei Sven Olsson.

Esther kende haar geliefde man maar al te goed en vroeg zich bezorgd af wat hij tegen de gravin had gezegd. ‘Je hebt toch niets gezegd wat ons in het ongeluk stort?’

Sven keek naar de bloedworst. ‘Ik heb per ongeluk iets over haar geur gezegd.’

Esther was ontsteld. ‘Haar geur?’

‘Algot zegt dat het parfum heet.’

‘Heb je tegen haar gevloekt?’

‘Nee, verdomme!’ zei Sven, waarmee hij opnieuw aan tafel vloekte. ‘Ik heb haar alleen gevraagd om uit de buurt van de varkens te blijven zodat ze niet ziek worden.’

‘Mijn god!’

Algot probeerde de situatie recht te zetten. ‘Pa was helemaal niet onbeleefd. Hij zei wel iets over de geur, maar ten eerste was het waar en ten tweede weet ik zeker dat de gravin er geen woord van verstond.’

*

‘Ik verstond er maar één woord van,’ zei Antoinette Bielkegren dezelfde avond tijdens het eten tegen Gustav.

De graaf was niet geïnteresseerd, maar was verstandig genoeg om te reageren. ‘Welk woord?’ vroeg hij.

‘Adieu,’ zei de gravin.

Daarna begon ze hem te paaien. Ze zei dat ze wist hoe druk Gustav het had met al zijn belangrijke bezigheden, maar kon hij haar toch helpen? Ze had tenslotte een probleem met de taal. ‘Alsjeblieft?’ vroeg ze met haar liefste stem.

Gustav Bielkegren zuchtte. Hij had een hekel aan de liefste stem van de gravin, en trouwens ook aan de rest. Toch gaf hij ter wille van de lieve vrede altijd toe. Maar dit? Ze hadden al zesentwintigduizend hectare die moest worden beheerd. Was het dan niet redelijk dat de boer zijn kleine stukje grond mocht houden?

De graaf wilde niets liever dan in alle rust eten. Toch stelde hij haar juist die vraag.

Antoinette glimlachte breder en vriendelijker dan ooit en zei dat haar lieve Gustav het waarschijnlijk niet goed begreep. Het ging om de geografie! Het was bijvoorbeeld niet mogelijk om de Arabische paarden in een weide neer te zetten waar de pachters nu zaten. Anders hadden ze gewoon een paar pachtcontracten kunnen opzeggen, de pachters met een of twee rijksdaalders kunnen compenseren, om vervolgens de armzalige boerderijtjes af te breken, een stal te bouwen en een paardenweide van de akkers te maken.

Gewoon afbreken en een stal bouwen, dacht Gustav. En de pachter bovendien een compensatie geven? Waarom?

Een van de dingen die zijn vrouw niet begreep, was wat bepaalde dingen kostten. Bovendien zou hij de maandelijkse pachtinkomsten verliezen als hij een of twee pachters met hun gezinnen naar het armenhuis zou sturen.

Dan was het beter om Olsson en zijn varkens weg te krijgen, dacht hij. Maar hoe? De boer had waarschijnlijk al geweigerd. Dacht zijn stomme vrouw nu echt dat hij het opnieuw zou vragen om opnieuw nee als antwoord te krijgen?

Dat was inderdaad zo.

‘Je kunt toch in elk geval met hem gaan praten? Jij verstaat tenminste wat hij zegt. Alsjeblieft?’ voegde ze eraan toe.

De waarheid was dat Gustav Bielkegren zo min mogelijk met varkensboer Olsson te maken wilde hebben. Hij had inmiddels ongeveer driehonderd varkens en had zijn bedrijf een paar jaar geleden uitgebreid met een slachterij. Met dat succes kwam een zelfverzekerdheid die volkomen ongeschikt was in de relatie tussen een boer en een graaf. En het was minstens zo irritant dat Olsson een voorbeeldige zoon had die niet veel jonger was dan Gustavs oudste zoon, die niets leek te kunnen.

Daarnaast was het een kwestie van rust. Antoinette zou niet ophouden over de grond van de varkensboer tot Gustav haar haar zin gaf.

Dus capituleerde hij – voor de hoeveelste keer? – om misschien nog van zijn laatste happen te kunnen genieten voordat hij zich in zijn wijnkelder met bijbehorend geheim kon terugtrekken.

‘Goed, liefste,’ zei hij tegen haar, hoewel hij haar absoluut niet liefhad. ‘Ik ga een van de komende dagen met Olsson praten, maar nu wil ik mijn snoekbaars opeten voordat die helemaal koud is.’

De gravin bedankte hem en hun jongste dochter Sophia keek op. Ze was tot nu toe in gedachten verdiept geweest omdat haar ouders zoals gewoonlijk weer ergens ruzie over hadden. Nu merkte ze dat het gekibbel voorbij was. ‘Papa, ik heb nieuwe schoenen nodig.’

‘Dat heb je helemaal niet,’ zei haar vader tussen twee happen door. Als het de een niet is, dan is het de ander, dacht hij. ‘Je hebt al veertig paar. Minstens!’

Zijn zeventienjarige dochter rolde met haar ogen. ‘Je begrijpt er helemaal niets van, papa.’

Sophia beheerste dezelfde techniek als haar moeder. Ze konden het goed met elkaar vinden en weigerden beiden om zich

Zweden te voelen, hoewel een van hen in het land was geboren. Antoinette vond het vanzelfsprekend dat haar dochter nieuwe schoenen zou krijgen als ze dat wilde. De weg daar-naartoe was om de vraag bij het ontbijt te stellen en die te herhalen tot de graaf het niet meer kon verdragen. Moeder en dochter waren tenslotte veroordeeld tot een leven in dit land vol duisternis, ellende en kou. Bovendien lag het kasteel op drie dagen reizen van Stockholm, waar toch een bepaalde vorm van beschaving bestond.

Deze keer kon Antoinette de kant van haar dochter niet volledig kiezen. Er stond te veel op het spel voor wat betreft de arabieren. Gustav was al getergd en de gravin besloot te bemiddelen.

‘Misschien kun je ze deze keer niet in Parijs bestellen, Sophia? Ze hebben ook mooie schoenen in Växjö, of anders in de hoofdstad.’

Dat viel niet in goede aarde.

‘Jij mag dus wel een Arabische volbloed uit Parijs laten komen, maar ik mag daar geen schoenen bestellen?’

De graaf keek op van zijn snoekbaars. ‘Heb je nog een volbloed besteld?’ vroeg hij.

Oeps, dacht zijn vrouw.

‘Maak je daar maar geen zorgen over, liefste. Laten we maar naar bed gaan. Het is al laat.’

Algot en de kandidaat

Tien jaar eerder

Toen boerenzoon Algot een kind was (lang voordat de graaf zijn klauwen in hem en zijn vader zou zetten), was er geen leerplicht in Zweden. De scholen die er wel waren, richtten zich meer op religieuze dan op praktische zaken. Maar dankzij het succes van de varkensboerderij besloten Sven en Esther Olsson hun enige zoon iets te geven wat ze zelf nooit hadden gehad.

Omdat ze vlak bij Kronogården woonden, zagen ze elke week een privéleraar met paard-en-wagen arriveren om de drie kinderen van het gravenechtpaar les te geven. 's Zomers, als het weer het toeliet, werden de lessen tussen de jasmijnstruiken naast het kasteel gegeven.

Na een van die lessen sloop varkensboer Sven naar de leraar toe op het moment dat hij achter zijn paard was geklommen om de twintig kilometer naar Växjö terug te rijden.

'Neem me niet kwalijk,' zei Sven, waardoor paard-en-wagen tot stilstand kwam.

'Mag ik vragen waarvoor?'

Sven stelde zich voor en zei dat hij had gemerkt dat de man regelmatig zijn kennis onder de drie gravenkinderen verspreidde.

De man achter het paard knikte en zei dat hij daar al een flinke tijd zijn best voor deed. Hij ging verder met een openhartigheid die Sven bijzonder aanstond.

‘Helaas wordt er van me verwacht dat ik mijn kennis in het Frans verspreid en die taal spreek ik niet vloeiend. Toch heb ik de opdracht geaccepteerd, want twee plus twee is vier, ook in Parijs, en Gustav III werd ongeacht de taal in 1792 in Stockholm doodgeschoten. Dat gaat dus redelijk goed, hoewel ik de afgesproken rijksdaalders soms met enige moeite uit de handen van de graaf of de gravin moet trekken. Ze houden hun geld stevig vast.’

De man sprak hetzelfde dialect als Sven, wat een prettig gevoel was. Sven was in eerste instantie naar hem toe gegaan om te vragen wie zijn zoon op een vergelijkbare manier kon lesgeven, maar nu had hij een gedurfd plan.

‘Wat vindt u ervan om in plaats van les te geven aan de graafkinderen, twee keer per week les te gaan geven aan een leerling met wie u probleemloos kunt praten, voor het dubbele loon dat u van het gravenechtpaar krijgt en vooraf betaald?’

De man klom van de wagen en kwam dichterbij. ‘Hoe oud is de potentiële leerling?’

‘Elf.’

‘Hoe is het met zijn intelligentie gesteld?’

Dat wist Sven niet zeker. Hij kon maar beter eerlijk zijn.

‘Hij kan klokkijken, kan optellen en aftrekken bij het afmeten van het voer, en schept mest als een volwassen man. Maar hij weet waarschijnlijk niet wanneer Gustav III gestorven is. Is hij doodgeschoten? Dat is me nogal wat.’

De man stak zijn hand uit en stelde zich voor.

‘Ik ben kandidaat Henriksson uit Växjö. Gravin Bielkegren heeft me daarnet ontslagen omdat ik eerlijk antwoord gaf op haar vraag hoe ik vond dat haar kinderen het deden met leren. Ik ben dus beschikbaar voor een nieuwe leerling en wie zou daar beter geschikt voor zijn dan een jongen die Zweeds spreekt en mest schept als een volwassen man?’

Niet veel later zaten Sven, Esther en de elfjarige Algot samen met kandidaat Henriksson in de keuken van de boerderij. Henriksson vertelde dat hij rechten studeerde, maar dat hij al-

tijd belangstelling voor taal, maatschappij, literatuur, politiek en geschiedenis had gehad. Hij was van mening dat hij een waardige leraar voor de jongen kon zijn.

‘Wat ik het allerliefst wil leren, is hoe de stookinstallatie van mijn vader werkt,’ zei Algot. ‘Kan dat onderdeel van het lesgeven zijn?’

‘Alles op zijn tijd,’ zei Sven. Brandewijn stoken deed je pas als je vijftien was, of op zijn minst veertien.

‘Dan beginnen we in plaats daarvan met godsdienstles,’ zei de kandidaat.

Dat had hij niet moeten zeggen.

‘Geen sprake van, verdomme,’ zei de varkensboer.

‘Wat een taal, Sven!’ protesteerde Esther. ‘Aan de keukentafel nog wel!’

Ze was tenslotte ziek en durfde er niet op te hopen dat ze beter zou worden. Als binnenkort haar tijd was gekomen om haar schepper te ontmoeten, dan wilde ze niet beginnen met zich te verontschuldigen voor haar man.

De varkensboer was alweer gekalmeerd. Esther wist dat hij een enorme hekel aan dominee Sikelius had, en door het idee dat Algot diezelfde kant op zou gaan was Sven zijn zelfbeheersing even kwijtgeraakt.

Moet ik dominee worden, dacht de elfjarige Algot. Geen sprake van. Ik word varkensboer. De volwassenen praatten echter, dus hield hij zijn mond.

De kandidaat stelde hen gerust. Hij had zelf aanzienlijke twijfels over bepaalde delen van de Bijbel, maar hij benadrukte dat iemand die de catechismus kende het veel makkelijker in het leven had. Want met alle respect voor adel, burgers en boeren, het was na de koning toch de geestelijkheid voor wie de mensen moesten buigen.

‘Zei u trouwens dat de dominee in deze parochie Sikelius heet? Die ken ik vaag. Als jongeman werd ik gedwongen om naar de kerk in Växjö te gaan en hij preekte daar. Hij was destijds heel streng,’ zei Henriksson.

‘Dat is nog steeds zo,’ zei Sven, die het vermogen had om naar redelijke argumenten te luisteren en van gedachten te veranderen als dat nodig was.

Ze spraken af dat Sven, hoewel enigszins tegen zijn zin, zijn zoon twee keer per week naar de door de kerk geleide school zou sturen, terwijl Henriksson eveneens twee keer per week de twintig kilometer van Växjö naar de varkensboerderij zou afleggen.

Op maandag en woensdag leerde dominee Sikelius Algot dat God de hemel en de aarde in zes dagen had geschapen, terwijl kandidaat Henriksson op dinsdag en donderdag uitlegde dat diezelfde aarde rond was en om de zon draaide in plaats van andersom, en dat het wetenschappelijk gezien onmogelijk was om water in wijn te veranderen.

*

Algot kreeg zeven jaar lang les van de kandidaat en ze kregen een uitstekende band met elkaar. Toen ze op Algots achttiende verjaardag afscheid van elkaar namen, was de kandidaat allang geen kandidaat meer, maar een jurist die carrière maakte. Voor Algot bleef hij echter altijd de kandidaat.

‘Heel erg bedankt voor de afgelopen jaren, kandidaat,’ zei Algot.

‘Gustav III werd in 1792 in de Opera doodgeschoten,’ zei Sven, die zich hun allereerste ontmoeting herinnerde en wilde laten zien dat hij ook het een en ander had opgepikt.

‘En wie heeft er geschoten?’ vroeg de kandidaat met een glimlach.

‘Het is tijd om te vertrekken,’ antwoordde Sven.

De zorgen van de graaf

1852

De graaf en de gravin waren het over maar één ding eens. Dat was iets waarover ze nooit praatten, omdat het ging om de mening die de graaf over de gravin had, en de mening die de gravin over de graaf had.

Gustav Bielkegren had medelijden met zichzelf. Hij had drie kinderen gekregen (met een beetje hulp van zijn echtgenote) en ze leken alle drie op haar!

Ze heetten Mauritz, Désirée en Sophia, maar in stilte noemde hij hen vaak dom, dommer en domst, in omgekeerde volgorde.

Hij had zich er inmiddels bij neergelegd dat hij alleen verantwoordelijk was voor het beheer van het kasteel, de zesentwintigduizend hectare bos en akkers, en de modernste zagerij van Zweden. Zijn gezinsleden beschouwde hij als kostenposten, verpesters van zijn humeur en veroorzakers van problemen.

De zagerij was zijn eigen idee geweest. De graaf was van alle kanten gewaarschuwd omdat het kasteel en landgoed Kronogården te ver van de kust lagen en dat hij zich beter op het ijzererts in de nabijgelegen waterlopen kon richten. Alsof hij zelf kon bepalen waar zijn bos groeide! Het hout bereikte de Oostzee toch wel via de rivieren en de meren. De extra trans-

portkosten die hij in vergelijking met de concurrentie had, werden gecompenseerd door Gustavs briljante visie, organisatietalent en efficiëntie. Het feit dat zijn critici zelfs na decennia niet helemaal ongelijk hadden, kwam door het weer. Hoeveel strenge winters achter elkaar konden ze eigenlijk krijgen?

De financiën waren een eeuwige zorg, naast al zijn andere zorgen. De graaf was tenslotte een graaf en geen willekeurige borstelmaker. Hij was zelfs geen willekeurige graaf! Hij was de belangrijkste persoon in de streek en er waren maar weinig – of eigenlijk helemaal geen – belangrijker personen in heel Zuid-Zweden. Als de koning en zijn hofhouding van Stockholm naar het zuiden reisden, sliepen ze altijd in Kronogården, waarna ze verder reisden naar Denemarken. Daar eindigde de reis – de Deense en de Zweedse koning hadden altijd zaken te bespreken – of ze reisden verder naar de Duitse rijken en soms zelfs helemaal naar Parijs. Bielkegren was er uitermate tevreden over dat er nooit andere koninklijke stops in de buurt van Kronogården werden gemaakt. Hij was en bleef daardoor de belangrijkste persoon in de streek.

De graaf van de achtste generatie verdedigde de familienaam met eer. Hij durfde er nauwelijks over na te denken hoe het met de negende generatie moest gaan. Hoe had het allemaal zo verkeerd kunnen gaan?

*

Het was ermee begonnen dat Karl xiv Johan aan het begin van zijn regeerperiode zijn eerste van twee bezoeken aan het landgoed bracht. In zijn gevolg bevond zich een jonge vrouw van zowel Franse als hoogadellijke afkomst. De koning stelde haar voor aan Gustavs vader en moedigde een regeling tussen Gustav en haar aan. De zoon had geen andere keus dan belangstelling voor de vrouw te tonen. Aangezien zijn Frans in die tijd nogal beperkt was, kon hij niet inschatten hoe intelligent ze was. Dat

gebeurde pas toen het te laat was, hoewel het niets had uitgemaakt. Een koninklijke aanbeveling was tenslotte een bevel.

Het gearrangeerde huwelijk leidde tot de geboorte van zoon Mauritz, gevolgd door dochter Désirée. Toen Gustavs vader overleed, wilde de kersverse graaf zijn erfenis veiligstellen door nog een zoon te krijgen en hij ging met tegenzin flink aan de slag.

Het duurde even, maar acht jaar na Mauritz kwam er nog een kind. Ze noemden haar Sophia en daarna had Gustav er genoeg van. Hij weigerde om de slaapkamer nog langer met zijn gravin te delen en gaf de schuld aan zijn permanente slaapprobleem.

*

De jaren verstreken en op een dag was Mauritz oud genoeg om de graaf te laten beseffen dat hij en de gravin een halve idioot hadden voortgebracht. Daarvan gaf hij in de eerste plaats zijn echtgenote en in de tweede plaats zijn zoon de schuld. De eerstgeborene ondernam niets en als hij wel iets deed, dan ging het verkeerd. Het was extra irritant dat de enige buurman – varkensboer Olsson – een zoon had die in één dag meer nut voor zijn vader leek te hebben dan Mauritz in zijn hele leven voor Gustav had gehad. En bovendien was die boerenzoon een paar jaar jonger!

In een poging zijn erfgenaam op het juiste pad te krijgen stuurde de graaf hem zodra hij oud genoeg was naar Kristianstad om daar een officiersopleiding te volgen. Helaas werd de jongen al snel naar huis teruggestuurd. Een nieuwe poging in Skövde leverde hetzelfde resultaat op.

Pas in Stockholm vond Gustav een regimentscommandant met een ruim geweten en een slechte financiële positie die bereid was om Mauritz ondanks zijn hopeloze tekortkomingen tot luitenant te benoemen.

Met zijn oudste dochter, Désirée, ging het beter. Gustav slaagde erin haar uit te huwelijken aan een niet al te kieskeurige Deense baron, waarna hij zich alleen nog zorgen hoefde te maken over dommer en domst.

Dochter Sophia was inmiddels ook op huwbare leeftijd, maar leek helaas als twee druppels water op haar moeder: het ontbrak haar aan zowel uitstraling als verstand. Dat zou geen gemakkelijke klus worden!

Mauritz had in elk geval het voordeel dat hij goedkoop in onderhoud was. Na het enorme smeergeldbedrag in Stockholm volstond een jaarlijkse, redelijke aanvulling in de vorm van rijksdaalders om ervoor te zorgen dat de regimentscommandant niet vergat waarvoor hij was betaald. Dat bedrag was bijna te verwaarlozen in vergelijking met de kosten van maar een van alle onnodige aankopen van zijn dochter. Verder zorgde de kroon voor Mauritz' onderhoud. Het was afwachten of hij ooit nog iets nuttigs zou presteren.

En nu hij het toch over nuttigheid had... Die verdomde paarden van zijn vrouw Antoinette, die niets anders konden dan hard rennen, zouden nog een beetje nut hebben gehad als de gravin ooit ergens naartoe zou gaan, maar helaas verliet ze het landgoed nooit.

Met Sophia was het net zo erg. Ze was al zeventien en er was nog steeds geen aanbieder in zicht, ongeacht welke schoenen of jurk ze droeg. Twee keer was het er bijna van gekomen, maar beide keren was het misgelopen omdat de huwelijkskandidaten erop hadden gestaan om eerst met de beoogde bruid te praten.

'Bah!' zei de graaf, en hij sloop naar zijn wijnkelder.

Voor alle zekerheid deed hij de deur altijd op slot, ook al had hij zijn vrouw en dochter wijsgemaakt dat er grote, vleesetende spinnen woonden. Niet dat hij er ooit een had gezien of dat die in Zweden bestonden, maar het hield de vrouwen weg.

Nu hij zich tussen de vaten en flessen bevond, ging hij even zitten. Hij moest tot rust komen na de avondmaaltijd, aange-

zien de gespreksonderwerpen van de gravin en zijn dochter boven de snoek of de snoekbaars zelden over iets anders gingen dan uitgaven. Ook vanavond was daarop geen uitzondering geweest.

Na een tijdje stond hij op (het was gelukkig woensdag), opende voorzichtig de kleine deur in de hoek, naast het eikenhouten vat met cognac, die toegang gaf tot de achterkant van het kasteel. Daar wachtte voorman Björk volgens de afspraak met een gezadeld paard.

‘Ik wens u een prettige rit, graaf,’ zei Björk met een glimlach. Misschien suggereerde hij daar iets mee.

‘Je mag de rest van vandaag vrij nemen,’ antwoordde de graaf.